

Załącznik do
Uchwały Nr *XXXV/434/10*
Rady Miejskiej w
Choszczynie
z dnia *04 marca 2010r*

Plan Odnowy Miejscowości Raduń na lata 2010 - 2017

Gmina Choszczno

Spis Treści

I Wprowadzenie	4
II Charakterystyka Radunia	7
III Inwentaryzacja zasobów Radunia	15
IV Ocena mocnych i słabych stron Radunia	16
V Planowane kierunki rozwoju Radunia na lata 2010 - 2017.....	16
VI Opis zadania do realizacji w ramach PROW / Oś „Leader”	18
VII Podsumowanie	18

I. WPROWADZENIE

Rozwój i odnowa obszarów wiejskich to jedno z kluczowych wyzwań, jakie stoją przed Polską w okresie integracji z Unią Europejską. Zasadniczym jej celem jest wzmocnienie działań służących zmniejszaniu istniejących dysproporcji i różnic w poziomie rozwoju obszarów wiejskich w stosunku do terenów miejskich.

Plan Odnowy Miejscowości jest jednym z najważniejszych elementów odnowy wsi, jej rozwoju oraz poprawy warunków pracy i życia mieszkańców. Sporządzenie i uchwalenie takiego dokumentu stanowi niezbędny warunek przy aplikowaniu o środki finansowe w ramach „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013”, Oś 3 „Odnowa i rozwój wsi” i Oś 4 „LEADER”, jak również, stanowić będzie wytyczne dla władz Gminy przy opracowaniu kierunków rozwoju miejscowości Raduń.

Celem działania „Odnowa i rozwój wsi” jest poprawa jakości życia na obszarach wiejskich poprzez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi oraz promowanie obszarów wiejskich. Działanie umożliwi rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich oraz wpłynie na wzrost ich atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej.

W ramach działania pomocą finansową zostaną objęte projekty dotyczące:

1. budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów:
 - a) pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe,
 - b) służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury,
2. kształtowania obszaru przestrzeni publicznej;
3. budowy remontu lub przebudowy infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno-kulturalnych;
4. zakupu obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, w tym budynków będących zabytkami, z przeznaczeniem na cele publiczne;
5. odnawiania, eksponowania lub konserwacji lokalnych pomników historycznych, budynków będących zabytkami lub miejsc pamięci;
6. kultywowania tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów.

LEADER jest podejściem przekrojowym, umożliwiającym realizowanie i wdrażanie celów przede wszystkim Osi 3 poprzez aktywizację mieszkańców obszarów wiejskich, budowanie potencjału społecznego na wsi, zwiększenie potencjału zdobywania środków finansowych i ich wykorzystania, a także polepszanie zarządzania lokalnymi zasobami i ich waloryzację.

Aktywizacja społeczności wiejskich wymaga włączenia do planowania i wdrażania lokalnych inicjatyw partnerów społecznych. Temu przedsięwzięciu służy podejście Leader.

Leader jest podejściem do rozwoju obszarów wiejskich, polegającym na oddolnym opracowaniu przez lokalną społeczność wiejską lokalnej strategii rozwoju obszarów wiejskich oraz realizacji wynikających z niej innowacyjnych projektów łączących zasoby, wiedzę i umiejętności przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, gospodarczego

i społecznego. Przedstawiciele ci tworzą tzw. lokalną grupę działania – partnerstwo międzysektorowe, które samodzielnie wybiera projekty, a ich realizacja przyczynia się do osiągnięcia celów wspólnie opracowanej strategii. Celem takiego podejścia jest oddolne wzmocnienie spójności podejmowanych lokalnie decyzji, podniesie jakość zarządzania.

Budowa lokalnych strategii niesie ze sobą szereg korzyści, wśród których najważniejsze to lepsze wykorzystanie posiadanych zasobów (ludzkich, naturalnych), dostosowanie kierunków działania do potrzeb podmiotów funkcjonujących na danym obszarze. Ponadto podejście lokalne pomaga w wyznaczeniu pożądaných i najbardziej dopasowanych kierunków rozwoju oraz pozwala na lepsze zdefiniowanie problemów obszaru i określenie sposobów ich rozwiązania.

Dlatego też Gmina Choszczno przystąpiła do Stowarzyszenia „Lider Pojezierza”- Lokalnej Grupy Działania realizującej Lokalną Strategię Rozwoju Obszarów Wiejskich Pojezierza Myśliborskiego na lata 2009 – 2015.

Wykorzystanie środków finansowych na realizację planowanych zamierzeń w ramach Osi 4 „LEADER” jest uzależnione od ich zgodności z zapisami w strategii LGD. Planowane przez miejscową społeczność zadania wpisują się więc w strategię. Przyczynią się bowiem do osiągnięcia celu ogólnego Strategii „Poprawa jakości życia i wzmocnienie potencjału wsi na Pojezierzu Myśliborskim”, szczegółowego: „Nowe inicjatywy zwiększające kapitał społeczny obszarów wiejskich, przedsięwzięcia:” Życ bezpiecznie, aktywnie i zdrowo”.

Obszarem realizacji Planu Odnowy Miejscowości Raduń jest obszar tej miejscowości. Niniejsze opracowanie zawiera charakterystykę miejscowości, inwentaryzację zasobów służącą ujęciu stanu rzeczywistego, analizę SWOT czyli mocne i słabe strony miejscowości, planowane kierunki rozwoju, przedsięwzięcia wraz z szacunkowym kosztorysem i harmonogramem działań.

Niniejszy plan jest planem otwartym stwarzającym możliwość aktualizacji w zależności od potrzeb społecznych i uwarunkowań finansowych. Oznacza to, że mogą być dopisywane nowe zadania, a także to, że może zmienić się kolejność ich realizacji w zależności od uruchomienia i dostępu do funduszy UE.

Uwarunkowania Planu Odnowy Miejscowości polegają na tym, że ma on zdecentralizowany, lokalny charakter, obejmuje ograniczony teren jednej miejscowości i przygotowywany jest (przy udziale przedstawicieli gminy) z inicjatywy i przez mieszkańców miejscowości.

Specyfika planu polega na tym, że jest on ukierunkowany na zagadnienia cywilizacyjno-kulturowe, koncentruje się na prostych, lokalnych przedsięwzięciach, które prowadzić mają do poprawy standardu i jakości życia mieszkańców. Ma mniej pro-gospodarczy, a bardziej pro-społeczny i pro-kulturowy charakter. I dzięki temu może stanowić doskonale uzupełnienie strategii rozwoju całej gminy, która zazwyczaj koncentruje się na zagadnieniach infrastrukturalnych i gospodarczych.

Celem planu jest podtrzymanie lub odtworzenie atrakcyjności wsi jako miejsca zamieszkania i zaplanowanie oraz przeprowadzenie tego w sposób dostępny, oczekiwany i popierany oraz wykonalny dla lokalnej społeczności. Jest to szczególnie ważne

w dzisiejszej sytuacji, gdy miasta oferują konkurencyjną alternatywę zamieszkania, a rolnictwo traci swą atrakcyjność jako źródło utrzymania, co prowadzi m.in. do migracji młodych ludzi, szczególnie tych lepiej wykształconych ze wsi do miasta.

Idea odnowy wsi wyrasta z przekonania, że odnowiona, doinwestowana i ożywiona kulturowo wieś odzyska swoją atrakcyjność jako miejsce zamieszkania, zapewni swoim mieszkańcom godziwy standard i jakość życia oraz zdoła zatrzymać młodzież na miejscu. Nie jako „mini-miasto”, wysoko zurbanizowana i konkurująca z ośrodkami miejskimi bogactwem oferty, ale właśnie jako „nowa wieś”, nowoczesna, lecz ceniąca i zachowująca swój wiejski charakter i kulturową specyfikę.

Plan Odnowy ma więc charakter „planu małych kroków”, ale w kierunku wielkich celów. Małych kroków, które podejmowane przez mieszkańców przy finansowym i organizacyjnym wsparciu gminy doprowadzić mają do trwałej poprawy miejscowych warunków życia.

Korzyści wynikające z posiadania Planu Odnowy Miejscowości:

1. Plan umożliwia efektywne gospodarowanie zasobami takimi, jak środowisko, ludzie, infrastruktura i środki finansowe,
2. Zapisanie tego procesu w formie dokumentu umożliwia stałą ocenę postępów i korygowanie błędów przez wszystkich członków społeczności lokalnej,
3. Dokument umożliwia zaangażowanie władz lokalnych oraz mieszkańców w planowanie swojej przyszłości. Uwzględnienie różnych opinii, pomysłów i koncepcji często wymaga consensusu. Osiągnięty na drodze otwartej dyskusji pozwala na wypracowanie strategii, z którą będzie identyfikowała się społeczność lokalna,
4. Tworzenie Planu Odnowy sprzyja realistycznej ocenie mocnych i słabych stron miejscowości a przez to przyjrzenie się możliwościom oraz potencjalnym problemom, które mogą się pojawić w przyszłości. W ten sposób można uniknąć wielu trudności.

Podstawą tworzenia Planu Odnowy jest zdanie sobie sprawy z lokalnych zasobów i potencjałów, zmobilizowanie ich, zainwestowanie w rozwój i stworzenie systemu działań partnerskich tak, aby uzyskać efekt żywiołowego przyrastania inicjatyw i kumulowania się ich skutków.

Niniejszy Plan Rozwoju Miejscowości Raduń przyjęty został uchwałą nr 1/2010 Zebrania Wiejskiego z dnia 08 stycznia 2010r.

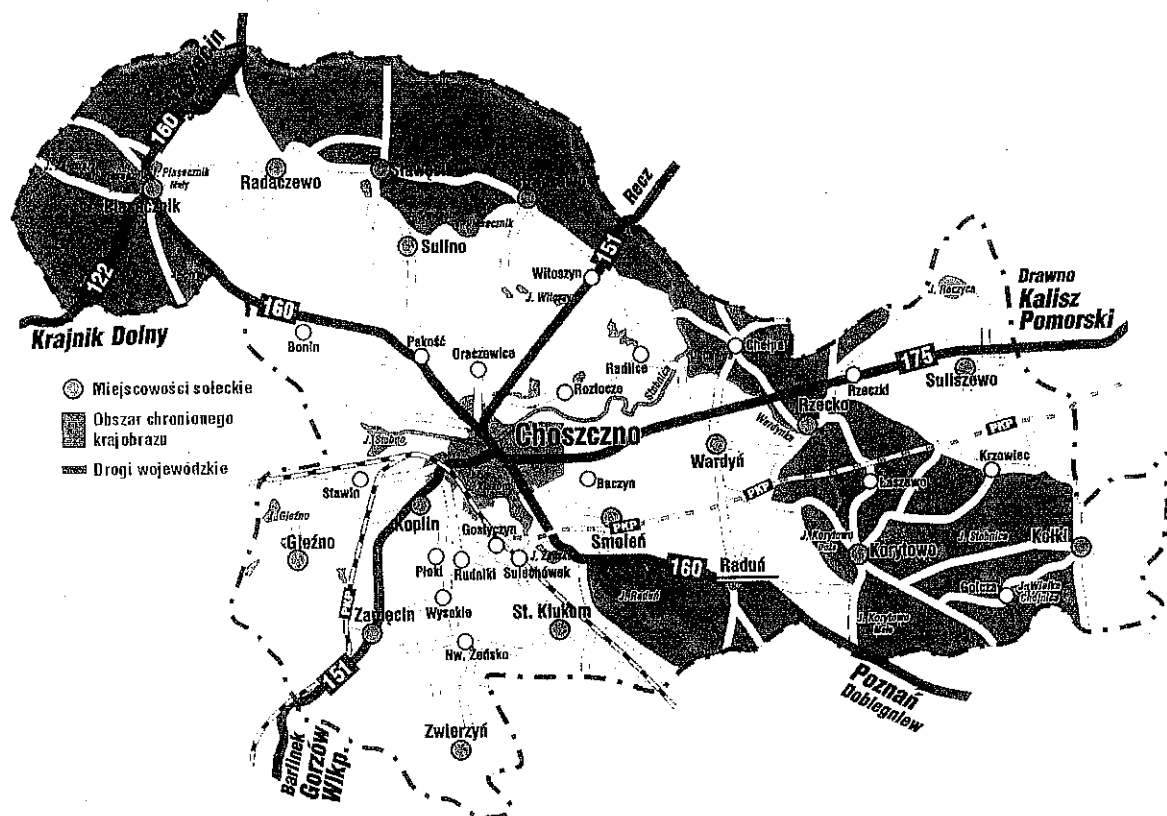
II. CHARAKTERYSTYKA RADUNIA

1) Lokalizacja

Nazwy dawne: Radun (do 1945 r.) Raddun (1321), Raduhn (1809 r.)

Raduń to średniej wielkości wieś sołecka, położona ok. 7 km na pld.-wschód od Choszczyna. Sąsiednie miejscowości to: od północy (2,5 km) Wardyń, od wschodu (3 km) Korytowo, od południa (3 km) Nowy Klukom, od zachodu (3 km) Smoleń. Wieś usytuowana jest przy drodze wojewódzkiej z Suchania do Miedzichowa; najbliższa stacja kolejowa znajduje się w Starym Klukomiu.

W sensie geograficznym Raduń znajduje się na Pojezierzu Choszczeńskim, na obszarze moreny czołowej – silnie urzeźbionej (średnia wysokość w strefie zabudowy wynosi ok. 70 m n.p.m.). Najbliższa okolica o krajobrazie rolniczym (otwartym), bezleśna, z licznymi jeziorami – od pld.-zachodu jez. Raduń, od pln.-wschodu jez. Korytowo.

Plan Gminy Choszczyno

2. Rys historyczny

Pierwsza wzmianka - XIII, XIV w. (1315 r.)

Pierwotna własność wsi - zakonna / rycerska

- w l. 1237-69 tereny obecnej wsi należały do joannitów; następnie w posiadaniu Wedłów z Korytowa – lenników margrabiów brandenburskich;
- pod kon. XIII wieku wybudowano kościół;

- pierwsza wzmianka o wsi pochodzi z 1315 r., kiedy to wymieniono rycerza Mikołaja *de Radun* (lennika Wedłów), który był świadkiem układu między Pełczycami i cysterkami;
- w latach 1313-21 wieś otrzymał w lenno Jan Hagen, a margrabia Waldemar zatwierdził 66 łanów ze wszystkimi przywilejami (w tym immunitet sądowy) i patronatem nad kościołem oraz zwolnił na sześć lat od służebności grodowej;
- według księgi ziemskiej margrabiego Ludwika z 1337 r. Raduń obejmował 64 łany, w tym 4 plebańskie;
- od poł. XIV w. wieś stopniowo przechodziła na własność Choszczna: w 1344 r. mieszczanin Mateusz Plauwe kupił od Hagenów 4 łany ziemi, następnie rada miejska dokupiła 9 łanów z zagrodnikami, w 1358 r. margrabia Ludwik Starszy nadał wieś Choszcznu, w 1359 i 1406 r. rada miejska odkupiła resztę dóbr i lenn od Hagenów;
- 1441 r. Raduń przejęli na własność Krzyżacy, co było skutkiem sporu zakonu z Choszcznem, a nowy przywilej miejski z 1445 r. pozbawił Choszczno tego nadania;
- w 1454 r. Choszczno odkupiło połowę wsi od zakonu, a drugą część odkupiło w 1470 r. – od Giese von Blankensee wraz z majątkiem;
- w 1628 r. wieś liczyła 63 łany chłopskie (31 gospodarstw) i 6 zagrodniczych;
- w czasie wojny 30-letniej (1637 r.) wieś zniszczona przez wojska szwedzkie (pozostało 10 gospodarstw chłopskich), odbudowana na pocz. XVIII wieku
- od XVIII wieku pańszczyznę odrabianą na polach Radlic i Roztocza zamieniono na czynsz;
- w 1718 r. wieś liczyła 69 łanów, z czego 61 należało do chłopów, 6 do zagrodników, 2 do pastora: sołtysa (Neumuth na 5 łanach), 24 2-łanowych chłopów, 6 „półchłopów” (po 1 łanie) i 3 „półchłopów” (po 3/4 łana), 6 zagrodników (po 1 łanie);
- na pocz. XIX w. struktura Radunia wyglądała następująco: sołtys lenny, 25 pełnych chłopów, 4 „półchłopów”, 7 zagrodników, 20 komorników, ale tylko 50 łanów; łącznie 45 „dymów” i 371 mieszkańców;
- w 1939 r. odnotowano 99 gospodarstw domowych, 74 domy i 402 mieszkańców;
- do 1938 r. Raduń wchodził w skład Kreisu Arnswalde, Reg. Bez. Frankfurt, Prov. Brandenburg; następnie w ramach Regierungsbezirk Grenzmark Posen-Westprussen.

3. Historyczna forma wsi

Układ przestrzenny

♦ *pierwotny* - owalnica

Średniowieczna metryka wsi i kościoła (ulożonego na centralnym placu) oraz lokalizacja przy historycznym trakcie wskazują, że pierwotnie był to układ owalnicowy, rozplanowany w osi tzw. drogi polskiej. Następnie wieś rozwinęła się w kierunku południowym przybierając formę widlicy. Należy przypuszczać, iż ten układ był już ukształtowany w kon. XVI w., ponieważ od 1628 r. do kon. XIX w. wieś zachowywała podobną strukturę osadniczą, o zbliżonej liczbie dużych gospodarstw chłopskich.

♦ *XIX, 1 poł. XX w.- widlica*

Według mapy z 1890 r. wieś miała formę regularnej i zwartej widlicy (w kształcie litery „T”), z czytelną kompozycją owalnicową wytyczoną na osi W – E, z niewielkim nawsiem. W obrębie części owalnicowej pierzeje o swobodnej kompozycji, częściowo łukowate i zróżnicowanej głębokości działek siedliskowych. Nawsie wrzecionowate, wielodzielne, z centralnie ulokowanym kościołem oraz małorolną zabudową, z zatartym przejazdem po północnej stronie kościoła. W obrębie układu południowego pierzeje szeroko rozsunięte (ze stawem pośrodku), proste, o zwartej zabudowie i jednakowej skali działek siedliskowych. Układ drożny rozwinięty w osi ciągów przestrzennych, z rozwidleniami na obrzeżach; w obrębie wsi brak dróg zagumiennych.

Analogiczny układ przestrzenny, komunikacyjny i strukturę zabudowy potwierdza mapa z 1934 r.

Z a b u d o w a

▪ *pierwotna* - *nieznana*

Należy przypuszczać, że dominowały duże zagrody chłopskie, o bliżej nieznanym układach, skali obiektów i budulcu – pierwotnie drewniane, następnie szachulcowe, a od XIX wieku ceglano-kamienne.

▪ *XIX, 1 poł. XX w.- zagrodowa (chłopska), folwark*

Po regulacji gruntów (uwłaszczeniu chłopów) w 1 poł. XIX w. doszło do ostatecznego ukształtowania struktury zabudowy, z przewagą dużych zagród chłopskich. Według mapy z 1890 r. we wsi dominowały zagrody pełnorolne, kilkubudynkowe, czworoboczne (o układzie zamkniętym, sporadycznie w podkowę), o zróżnicowanej orientacji budynków lokowanych na froncie parceli (kalenicowo i szczytowo); wszystkie zagrody zamknięte od strony pola stodołami. Pomiędzy tymi zagrodami, na obrzeżach układu oraz na nawsiu zagrody 2 i 3-budynkowe, o mniejszej skali obiektów.

Pośrodku wsi ulokowane podwórze folwarczne (dawny majątek kamery w Choszczynie), z wielkokubaturowymi budynkami wzdłuż dłuższych boków dziedzińca.

Do poł. XIX w. dominowały budynki szachulcowe, następnie zastępowane przez ceglane; najdłużej zachowały się szachulcowe stodoły. Do XX wieku w Raduniu występowały licznie chałupy wąskofrontowe, z bogato zdobionymi szczytami.

Elementy funkcjonalne wsi

• *Kościół, cmentarze*

- **k o ś c i ó ł** - wzniesiony w kon. XIII wieku, pod patronatem Wedłów i Hagenów, o statusie parafialnym (w 1337 r. pleban posiadał 4 łany ziemi). Od 1406 r. patronat nad kościołem należał do miasta Choszczna, a od Reformacji parafia powiększona została o kościoły w Wardyniu i Chełpie. Pierwotnie przy kościele była drewniana lub szachulcowa wieża, od XIX wieku murowana, ze strzelistym hełmem.

- c m e n t a r z e: *przykościelny*, założony prawdopodobnie równocześnie z pierwotną świątynią, z XIX-wieczną bramką; *ewangelicki (wiejski)* – z poł. XIX w., ulokowany po północnej stronie wsi, przy rozwidleniu dróg; *obelisk z czasów I wojny światowej* – pośrodku wsi, po południowej stronie kościoła.
- **Institucje komunalne, państwowe**
 - s z k o ł a – być może o stosunkowo wczesnej metryce (z uwagi na status wsi parafialnej), wzmiankowana w 1774 r. (odnotowano 24 dzieci), na pocz. XX w. posadowiona pośrodku wsi.
 - g o s p o d a – istniała już w XVI wieku; w 1718 r. prawo „szynkowania” piwa posiadał sołtys; ulokowana pośrodku wsi – wł. Wilhelm Lewke.
 - ś w i e t l i c a - przy gospodarze.
 - s t r a ż p o ż a r n a - prawdopodobnie zorganizowana na przełomie XIX/XX w.
- **Przemysł, technika**
 - w i a t r a k – na mapie z 1890 r. ulokowany po wschodniej stronie wsi, przy szosie bez zagrody młynarza; brak wiatraka na mapie z 1934 r.
 - k u ź n i a – wzmiankowana na pocz. XIX w., ulokowany być może przy kościele, podobnie jak budynek z pocz. XX w.
 - k r a w i e c - odnotowany w opisie wsi z 1718 r.

4. Wieś współczesna

Układ przestrzenny

- ◆ skupiony – widlica z nawsiem
 - historycznie ukształtowany układ przestrzenny nie wykazuje istotnych zmian w stosunku do w/opisanego z kon. XIX w.;
 - formalnie jest to kompozycja widlicowa, ze śródmiejowym placem (nawsiem), o historycznej strukturze działek siedliskowych i skupionej zabudowie;
 - główne elementy kompozycji przestrzennej to: historycznie wykształcona forma przestrzenna z układem dróg; niewielkie (wrzecionowate) nawsie, stanowiące pozostałość pierwotnego założenia owalnicowego oraz zabytkowy kościół ze strzelistą wieżą – stanowiący dominantę architektoniczną;
 - nawsie nieprzejezdne od północy, rozwinięte w kierunku południowym o niewielki (trójkątny) plac z figurą i zabytkowym dębem;
 - pierzeje w pełni wykształcone, z niewielkimi ubytkami (pustkami), o pierwotnej kompozycji – pierzeja wschodnia i fragment północnej o szczytowej (pierwotnej) orientacji budynków;
 - w obrębie wsi brak nowych ciągów komunikacyjnych, czy przestrzennych, z nową zabudową na obrzeżach układu;
 - drogi wiejskie w obrębie układu przestrzennego o nawierzchni asfaltowej; fragment drogi północnej (do cmentarza) brukowany;

Z a b u d o w a

- **chłopska (zagrodowa) - o wartościach kulturowych**
- **magazynowo-warsztatowa - zdewaloryzowana**

Zabudowa chłopska odzwierciedla historycznie ukształtowane podziały własnościowe, z dominacją dużych zagród chłopskich (o przestronnych działkach siedliskowych), które rozlokowane są w obrębie całego układu przestrzennego. Oprócz tego występują zagrody średniorolne, o mniejszych parcelach i skali budynków.

Zagrody pełnorolne wielobudynkowe, o układach czworobocznych: chałupa na froncie parceli, po bokach budynki inwentarskie (w tym w linii kalenicy), w głębi stodoła; po 1945 r. niektóre zagrody zostały podzielone na dwie rodziny, z mieszkaniami wydzielonymi w części budynku inwentarskiego. Dominują budynki ceglane, wzniesione w okresie 4 ćw. XIX – pocz. XX w.; sporadycznie szachulcowe stodoły z ok. poł. XIX w.

Formy zabudowy:

- domy mieszkalne
 - wzniesione w okresie 3 ćw. XIX – l. 10-te XX w.;
 - lokowane na froncie parceli, zorientowane kalenicą do drogi; sporadycznie szczytem do drogi i przyległym budynkiem inwentarskim (np. nr 11, 51, 56);
 - murowane z cegły ceramicznej (nr 35, 56 kamienne), wieloosiowe (głównie 5-, 7-osiowe),
 - nakryte dachami 2-spadowymi (ze ściankami kolankowymi – nr 13, 22, 48);
 - z elementami wystroju architektonicznego i stolarką (np. nr 13, 26)
- budynki inwentarskie
 - lokowane po bokach podwórza, szczytem do drogi (w tym w linii pierzei – np. w południowej części wsi);
 - wielofunkcyjne (w tym z wydzielonymi od frontu pom. mieszkalnymi – historycznymi i współczesnymi), o zróżnicowanej skali, z użytkowymi poddaszami, nakryte dachami 2-spadowymi,
 - wzniesione w okresie l. 80-te XIX – l. 20-te XX w. (w tym datowane);
 - murowane (ceglane, kamienno-ceglane), nietynkowane, z elementami detalu w szczytach.
- stodoły
 - lokowane w głębi podwórza, głównie 2-klepiskowe;
 - murowane z l. ćw. XX w. i szachulcowe z poł. XIX w., częściowo przemurowane – nr 8, 18, 35;
- mała architektura
 - ogrodzenia – dominują współczesne płoty sztachetowe i metalowe siatki; bramy wjazdowe 2-skrzydłowe, deskowe lub metalowe; sporadycznie zachowały się pierwotne ogrodzenia ceglane (nr 46) lub filary bramne (nr 6, 8, 22, 26, 57). Pole (ogród) po północnej stronie kościoła wyгородzone z dwóch stron murem kamiennym.

Zabudowa magazynowo-warsztatowa to ciąg budynków w obrębie dawnego podwórza folwarcznego (domenalnego), które po 1945 r. zostały zaadaptowane na potrzeby Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej oraz warsztaty Zespołu Szkół z Choszczna, stąd zmodernizowane (zdewaloryzowane). Na froncie zachowany fragment historycznego ogrodzenia kamiennego.

Elementy funkcjonalne wsi

• Instytucje kościelne

- *kościół parafialny p.w. MB Szkaplerznej* - posadowiony pośrodku wsi (na nawsiu) - stanowi dominantę architektoniczną i historyczną zespołu ruralistycznego. Świątynia wzniesiona na przełomie XIII/XIV w., salowa, kamiennie-ceglana, o gotyckiej formie architektonicznej, z XIX-wieczną (ceglaną i strzelistą), neogotycką wieżą. Wewnątrz elementy historycznego wyposażenia: późnobarokowy ołtarz oraz XVII-wieczny dzwon.

• Elementy kommemoratywne

- *cmentarz przykościelny* (nieczynny) – działka czworoboczna, regularna, wygrodzona niskim murem kamiennym (z metalowym płotem) oraz ceglana (XVI-wieczną, wczesnorenansową) bramką od południa. Brak nagrobków, czy innych śladów sepulkralnych; na obrzeżach działki pojedyncze wiązki i lipy.
- *cmentarz ewangelicki, wiejski* (nieczynny) – w północnej części wsi, przy rozwidleniu dróg. Układ regularny (trójboczny), kwatery zatarte, nagrobki usunięte, ze słabo czytelnymi destrukcjami żelaznych krzyży z kon. XIX w. Historyczna zieleń w większości wycięta; jedynie rzędowe zadrzewienie (kasztanowce) wzdłuż drogi.
- *figura MB* – ułożona po południowej stronie działki kościelnej (przy rozwidleniu dróg), ustawiona na kamiennym postumencie dawnego obelisku, przy okazałym dębie.

• Obiekty użyteczności publicznej

- *szkoła* – nieczynna, ob. dom mieszkalny nr 24; budynek ułożony pośrodku wsi, ceglany (nietynkowany), parterowy, nakryty dachem 2-spadowym, bud. kon. XIX w.
- *gospoda ze świetlicą* (Nr 21) – budynek ułożony pośrodku wsi, murowany, (ceglany), o rozbudowanej bryle (2-kondygnacyjny z parterową świetlicą, nakryty dachem pulpitowym, o oryginalnym wystroju fasady – z gzymsami, blendami i sterczynami.
- *sklepy* – współczesny pawilon, posadowiony pośrodku wsi, w obrębie dawnego podwórza folwarcznego.
- *plac sportowy* – współczesny, po południowej stronie wsi.

• Przemysł, technika

- *remiza* – w południowej części wsi, pośrodku układu – budynek murowany, parterowy, z l. 20-tych XX w., zdewaloryzowany; przy remizie basen p.poż.

- *kuźnia* – oryginalny budynek przy zagrodzie nr 23 (na nawsiu), murowany, parterowy, z przełomu XIX/XX w., użytkowany obecnie jako warsztat.
- **Zieleń komponowana, elementy krajobrazowe**
 - *nasadzenia śródmiejskie:*
 - zabytkowy dąb przy figurze MB (d. obelisku)
 - szpalery lip przed fragmentami pierzei: południowej (po wschodniej stronie nawsia) i wschodniej (przy nawsiu)
 - aleja klonów przy drodze do Choszczna
 - aleja kasztanowców i dębów przy drodze północnej do Wardynia

5. Wnioski konserwatorskie

5.1. Proponowane strefy ochrony konserwatorskiej

STREFA „A”

- ❖ **działka kościelna** - w granicach kamiennego muru ogrodzeniowego, z zabytkową XIII/XIV-wieczną gotycką świątynią, wczesnorenesansową (XVI-wieczną) bramką i starodrzewem.

STREFA „B”

- ❖ **widlicowy układ przestrzenny wsi** – w granicach zasięgu działek siedliskowych (w tym z murem pola przykościelnego), ze szczególnym uwzględnieniem zabudowy frontowej (w tym pierzei wschodniej, w ciągu południowym, o szczytowej orientacji budynków) oraz historycznej struktury poszczególnych zagród.

STREFA „K”

- ❖ **ementarz poewangelicki** – w północnej części wsi, granicach historycznego założenia
- ❖ **nasadzenia wiejskie:**
 - aleja kasztanowo-dębowa do Wardynia
 - aleja klonowa do Choszczna

STREFA „E”

- ❖ **ekspozycja na kościół** – w osi układu przestrzennego, na linii W – E i od południa.

5.2. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

kościół p.w. MB Szkaplerznej (mur., XIII/XVI w., XIX w. – wieża) z bramką cmentarną (mur., XVI w.)	300	Kl.V-0/51/58 05.07.1958
grodzisko	310	Kl.III-5340/6/81 13.05.1981

5.3. Obiekty chronione (ewidencja konserwatorska)

obiekty wymienione w pkt. 5.1., 5.2. oraz:				
1	stodoła	nr 8	szach.	3 ćw. XIX w.
2	dom mieszkalny (chałupa)	nr 11	mur.	4 ćw. XIX w.
3	dom mieszkalny	nr 13	mur.	kon. XIX w.
4	stodoła	nr 18	szach.	3 ćw. XIX w.
5	gospoda ze świetlicą	nr 21	mur.	4 ćw. XIX w.
6	dom mieszkalny	nr 22	mur.	kon. XIX w.
7	kuźnia – warsztat	nr 23	mur.	XIX/XX w.
8	szkoła, ob. dom mieszk.	nr 24	mur.	XIX/XX w.
9	dom mieszkalny	nr 26	mur.	kon. XIX w.
10	stodoła	nr 35	szach./mur,	3 ćw. XIX – 1 ćw. XX w.
11	dom mieszkalny (chałupa)	nr 51	mur. (kam.)	4 ćw. XIX w.
12	dom mieszkalny (chałupa)	nr 56	mur.	4 ćw. XIX w.

5.4. Zagrożenia krajobrazu kulturowego

- niewielkie ubytki w zabudowie pierzei;
- znacznie zdewaloryzowane pierzeje zabudowy w południowej części wsi;
- zatarty układ i zabudowa dawnego folwarku;
- cmentarz zaniedbany, bez starodrzewu i elementów sepulkralnych;
- modernizacja historycznej zabudowy mieszkalnej, głównie w zakresie nowego komponowania elewacji, rozbudowy i wymiany stolarki (w tym powiększone otwory) – np. nr 14, 18, 19, 29, 35, 55, 56.

III. INWENTARYZACJA ZASOBÓW RADUNIA

a) Ludność Radunia

Raduń jest wsią sołeczką Gminy Choszczno, którą na dzień 31.12.2009r. zamieszkiwało 267 osób w tym 52 osoby nieletnie.

b) Komunikacja drogowa

Wieś usytuowana jest przy drodze wojewódzkiej nr 160 z Suchania do Miedzichowa; najbliższa stacja kolejowa znajduje się w Starym Klukomiu.

c) Rolnictwo i gospodarka

Raduń położony jest na obszarze Pojezierza Choszczeńskiego. Ziemia rolna uprawiana jest przez rolników indywidualnych. 36 gospodarstw dysponuje arealem do 10 ha., 4 powyżej 10 ha. Źródłem utrzymania mieszkańców jest praca w sferze produkcyjno – usługowej, handlowej, renty, emerytura, zasiłki dla bezrobotnych.

d) Infrastruktura techniczna

Raduń jest wsią zelektryfikowaną. Stan sieci określa się jako dobry. Zwodociagowaną, skanalizowaną, wyposażoną w system kanalizacji sanitarnej, z odprowadzaniem ścieków do oczyszczalni w Choszcznie. Posiada sieć gazową. Do miejscowości podłączona jest telefonia stacjonarna jak i komórkowa.

e) Środowisko przyrodnicze

Na północy miejscowości okolica o krajobrazie rolniczym (otwartym), na płd.-zachodzie okolica porośnięta lasem wilgotnym, olsem jesionowym oraz borem mieszanym świeżym. Raduń jest położony w sąsiedztwie obszaru chronionego krajobrazu „Bierzwnik”. Jest to ostoja takich rzadkich gatunków jak kania ruda, bocian czarny. Fragment wschodni obszaru jest najlepszą w gminie ostoją płazów oraz zwierzyny łownej.

W sąsiedztwie Radunia występują liczne jeziora największe z nich to: od płd.-zachodu jezioro Raduń, od płn.-wschodu jezioro Korytowo.

W okolicy Radunia położony jest wyjątkowo piękny kompleks golfowy. Rozciąga się na 130 ha dziewiczego krajobrazu, łącząc w sobie to, co najlepsze: łagodnie opadające wzgórza, pola dzikich kwiatów i połacie modrego, brzozowo-sosnowego lasu. Wszystko okolone przez dwa spokojne jeziora zasilane wodą z pobliskiego źródła. 18-dołkowe pole mistrzowskie Modry Las jest pierwszym takim obiektem zaprojektowanym przez Gary'ego Player'a w centralnej Europie. Pole zostało otworzone w 2008 roku jako prywatne pole golfowe z dostępem publicznym, na jego terenie odbywają się dziś turnieje PGA Polska. W jego skład wchodzi 200 przylegających do fairwayów działek na rezydencje willowe, dom klubowy, driving range i pole treningowe.

IV. OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON RADUNIA

Mocne strony miejscowości	Słabe strony miejscowości
<ul style="list-style-type: none"> - Atrakcyjne środowisko naturalne oraz walory przyrodniczo– krajobrazowe - Aktywna społeczność lokalna - Zkanalizowana, zwodociagowana wieś - Sieć gazowa - Bliskość 18 – dołkowego pola golfowego 	<ul style="list-style-type: none"> - Brak infrastruktury do prowadzenia działalności kulturalnej i rekreacyjno-sportowej - Brak aktualnego planu zagospodarowania przestrzennego dla Gminy Choszczno - Ubożenie społeczeństwa
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Korzystanie ze środków funduszy unijnych - Wspólne działania na rzecz dobra mieszkańców wioski w ramach różnego rodzaju stowarzyszeń. - Rozwój agroturystyki - Budowa infrastruktury technicznej w Osadzie Rekreacyjno – Sportowej Raduń 	<ul style="list-style-type: none"> - Brak dostatecznych środków finansowych na realizację niezbędnych inwestycji dla rozwoju wsi - Degradacja nawierzchni dróg lokalnych - Słaba promocja miejscowości - Migracja młodych i wykształconych mieszkańców wsi do miast.

V. PLANOWANE KIERUNKI ROZWOJU RADUNIA NA LATA 2010 - 2017

Istotny wpływ na dalszy rozwój miejscowości ma: z jednej strony osiągnięty poziom rozwoju społeczno - gospodarczego sołectwa, z drugiej występujące bariery ograniczające pożądane przekształcenia w tej miejscowości. Brak w zasadzie innych poza lasem i wodą bogactw naturalnych stanowi kierunek istotnych czynników zmian w całym sołectwie.

Z drugiej strony walory przyrodnicze dają szansę na wykorzystanie i uprawianie różnych form wypoczynku i rekreacji. Spełnienie tych wymagań oznacza konieczność wysokiej aktywności, pomysłowości i przedsiębiorczości miejscowej społeczności, współpracującej z władzami lokalnymi w kreowaniu i organizowaniu różnych działań programowych, stymulujących przemiany rozwojowe, warunkując również zacieranie różnic pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi, stanowiących jeden z podstawowych celów regionalnej polityki europejskiej.

Przeprowadzona analiza zasobów wsi, ocena słabych i mocnych stron miejscowości, a przede wszystkim sugestie mieszkańców pozwoliły na stworzenie zbioru inwestycji, działań i zadań, jakie należy przeprowadzić w okresie krótkoterminowym

i perspektywicznym na terenie wsi. Biorąc także pod uwagę inwestycyjną politykę Gminy, a także jej zasoby finansowe w okresie krótkoterminowym planowanymi do realizacji zadaniami są:

	Nazwa zadania	Okres realizacji	Szacunkowy koszt zadania w tys.
1	Budowa bezpiecznego miejsca aktywności ruchowej na terenie wsi	2010	60
2	Budowa chodnika do zespołu budynków wielorodzinnych.	2010	200
3	Budowa drogi gminnej Choszczno – Smoleń – Raduń	2015 - 2018	2 000
4	Budowa wodociągu grupowego	2013-2015	3 970
5.	Budowa wodociągu oraz kanalizacji w Osadzie rekreacyjno sportowej Raduń	2013-2014	1 500

Po roku 2017 zaplanowano:

1. Zagospodarowanie centrum wsi.

Harmonogram i koszty realizacji inwestycji są szacunkowe.

Wyżej wymienione zadania możliwe będą do realizacji głównie przy dużej aktywności mieszkańców umiejętnie kierowanych przez miejscowych liderów, przy odpowiednim zrozumieniu i współpracy ze strony władz samorządowych i lokalnych przedsiębiorców. Oczywiście warunkiem koniecznym jest zapewnienie odpowiedniego poziomu finansowania tych zadań ze strony władz gminny, samorządów wyższego szczebla i instytucji dysponujących środkami unijnymi.

Zapisy zawarte w Planie Odnowy Miejscowości Raduń spełniają warunek zgodności z zapisami zawartymi w dokumentach dotyczących rozwoju gminy tj. Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Choszczno, Planem Rozwoju Lokalnego Gminy i Wieloletnim Planem Inwestycyjnym Gminy. Są zgodne z zapisami Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Pojezierza Myśliborskiego na lata 2009 – 2015, którą realizuje Gmina Choszczno w związku z przystąpieniem do „Stowarzyszenia Lider Pojezierza” i wpisuje się w cel ogólny Strategii „Poprawa jakości życia i wzmocnienie potencjału wsi na Pojezierzu Myśliborskim”, cel szczegółowy: „Nowe inicjatywy zwiększające kapitał społeczny budowie bezpiecznego miejsca aktywności ruchowej na terenie wsi obszarów wiejskich, przedsięwzięcie:” Żyć bezpiecznie, aktywnie i zdrowo”.

VI. OPIS ZADANIA DO REALIZACJI W RAMACH PROW / OŚ „LEADER”

W ramach działania „LEADER” planuje się budowę bezpiecznego miejsca aktywności ruchowej na terenie wsi. Zakłada się, że projekt obejmie swoim zakresem: niwelowanie terenu, zakup i montaż urządzeń rekreacyjno-ruchowych: Ponadto posadowione będą ławeczki, kosze na śmieci, plac zostanie ogrodzony, obsiany trawą. Zaplanowane działania są zgodne z planowanym do realizacji przez Gminę Choszczno programem „**Budowa bezpiecznych miejsc aktywności ruchowej na terenach wiejskich Gminy Choszczno**”. Program ten jest zgodny z zapisami Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Pojezierza Myśluborskiego na lata 2009 – 2015 i wpisuje się w Przedsięwzięcie II.2.4. Strategii „**żyć bezpiecznie, aktywnie i zdrowo**”.

VII. PODSUMOWANIE

Przedstawione w niniejszym planie inwestycje, dokonana analiza stanu istniejącego na tle charakterystyki sołectwa, analiza techniczna i montaż finansowy potwierdziły zasadność inwestycji z potrzebami lokalnej społeczności. Realizacja inwestycji zaspokoi potrzeby dzieci, młodzieży i mieszkańców zapewniając odpowiednie warunki spędzania wolnego czasu. Wpłynie na rozwój więzi społecznych, wzajemną integrację lokalnej społeczności.